

Věková struktura a co z ní můžu vyčíst

termín nahrání vypracované úlohy do aplikace moodle: **3. 12. 2017**

Určitě jste již slyšeli o tom, že mnohé vyspělé populace (včetně té české) stárnou. Je tím obvykle myšleno, že se zvyšuje podíl starších osob v populaci na úkor podílu nejmladších. Změny věkové struktury populace se pak výrazně promítají do potřeb populace (např. zdravotní péče, vzdělávacích kapacit apod.), ale předurčují i možný populační vývoj daného území v budoucnu (především podílem osob v tzv. reprodukčním věku).

Nejpřehlednějším způsobem prezentace věkové struktury populace vybraného území je tzv. věková pyramida. Ačkoli se jedná o relativně jednoduchý nástroj, v demografii patří k nejoblíbenějším. Lze z něj totiž mnohé vyčíst o minulosti i možném budoucím vývoji populace.

ZADÁNÍ ÚLOHY

Vzhledem k aktuálnosti problematiky stárnutí populace a zvyšující se ekonomické zátěže celé populace je cílem vaší úlohy **charakterizovat místo vašeho bydliště z hlediska věkové struktury populace za využití věkové pyramidy a diskutovat, které faktory ovlivnily a v budoucnosti pravděpodobně ovlivní podobu věkové pyramidy**.

Pokud bydlíte ve větší obci, můžete se zaměřit přímo na území obce. Pokud žijete v malé obci (nižší úroveň než obce s rozšířenou působností – „SO ORP“), využijte věkovou strukturu SO ORP, do které vaše obec spadá. Pro charakteristiku věkové struktury potřebujete znát počty obyvatel podle věku (volte 5leté nebo 1leté věkové skupiny) a podle pohlaví k jednotnému datu (např. k 1. 7. daného roku nebo k 31. 12. daného roku).

V úvodu práce nezapomeňte formulovat předpoklady týkající se podoby věkové pyramidy, neboli současné struktury populace zkoumané obce dle věku a pohlaví (např. převaha žen v reprodukčním věku, celková převaha obyvatel v postproduktivním věku apod.). Při formulaci vycházejte z faktorů, které mohly mít / mají stěžejní vliv na věkovou strukturu populace. Uvažujte vliv stěhování, plodnosti, ale i dostupnosti a charakteru bydlení, dostupnosti vzdělání nebo zaměstnání... **Nebojte se využít a citovat vhodné zdroje literatury**, které vám přiblíží možné faktory a vysvětlí jejich vliv.

Pokud nechcete pro sestavení věkové pyramidy využívat počítač, pak budete potřebovat pastelky alespoň dvou barev (pro každé pohlaví jedna), pravítko a poměrně hodně trpělivosti. :-) Doporučujeme proto využít např. nástroj Microsoft Excel, konkrétně připravenou aplikaci dostupnou online (viz Tipy na zajímavé a přínosné zdroje informací). Je na vás, kterou metodu si vyberete, **nezapomeňte však svoji volbu uvést a zdůvodnit v kapitole metodika** společně i s charakteristikou dalších aspektů postupu při zpracovávání této úlohy (zisk a volba dat, volba typu pyramidy...).

Můžete se rozhodnout, zda připravíte věkovou pyramidu pro absolutní nebo relativní věkovou strukturu – absolutní věková struktura zobrazuje absolutní počty osob v jednotlivých kategoriích dle věku a pohlaví, relativní věková struktura spočívá v přepočtu (vydělení) absolutního počtu osob v každé kategorii dané věkem a pohlavím celkovým počtem osob v dané populaci (po vynásobení stem pak relativní věková struktura udává podíl každé věkově-pohlavní skupiny v celkové populaci v %).

Ve stěžejní **kapitole výsledky** práce by kromě samotné **věkové pyramidy** neměla chybět **její interpretace a diskuze vlivu faktorů**, na základě jichž jste stanovili v úvodu práce svůj předpoklad, i faktorů, které se ukázaly jako relevantní po vytvoření samotné věkové pyramidy. Dále se zamyslete nad tím, **jak a proč se pravděpodobně bude věková struktura populace vašeho bydliště vyvíjet v budoucnu**.

V závěru práce krátce **shrňte výsledky** svého výzkumu a **dále je uveďte do širších souvislostí**. Mimo jiné můžete porovnat věkovou strukturu populace zkoumané obce s věkovou strukturou celé české populace. Nebo se případně můžete zamyslet nad důsledky, které pro vaši obec (například z ekonomického hlediska) má současná podoba věkové struktury její populace.

JAK NALÉZT VĚKOVOU STRUKTURU OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ (SO ORP):

K údajům se lze dostat online přímo na webové stránce Českého statistického úřadu – viz odkaz uvedený níže v Típech na zajímavé a přínosné zdroje informací. Pokud by odkaz nebyl funkční lze se k datům dostat i přes hlavní stránku portálu – možný postup: www.czso.cz → Statistiky (modrá lišta v horní části stránky) → Obyvatelstvo (nebo přímo odkaz Obyvatelstvo na hlavní stránce) → Vybrané tabulky z veřejné databáze → Složení obyvatelstva podle pohlaví a jednotek věku k 31. 12. → dále je nutné vybrat územní úroveň – obec s rozšířenou působností (SO ORP), vybrat datum – např. 31. 12. 2015 (pokud data za rok 2016 ještě nejsou kompletně k dispozici) a vybrat konkrétní vámi zvolené SO ORP.

TIPY NA ZAJÍMAVÉ A PŘÍNOSNÉ ZDROJE INFORMACÍ:

Age Structure Has Changed Differently Across Regions Between 1970 and 2014. Population Reference Bureau. 2014 Dostupné z: <http://www.prb.org/Publications/Articles/2014/wpds-2014-pyramids.aspx> (13. 09. 2017)

HULÍKOVÁ TESÁRKOVÁ, K., DUPALOVÁ, P. (2014): Co prozradí věková pyramida? Geografické rozhledy, 23, č. 5, s. 20–21. Dostupné z: <http://geography.cz/geograficke-rozhledy/wp-content/uploads/2014/06/20-21.pdf> (13. 09. 2017). Příloha článku (aplikace pro MS Excel pro konstrukci věkové struktury) dostupná zde: http://geography.cz/geograficke-rozhledy/wp-content/uploads/2014/04/Hulikova_Vekova_pyramida_web.xlsx (13. 09. 2017)

Složení obyvatelstva podle pohlaví a jednotek věku. Český statistický úřad – Veřejná databáze. 2017 Dostupné z: <https://goo.gl/a4BVm1> (13. 09. 2017)

Typy věkových struktur. Demografický informační portál. 2014 Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_pohlavivektypyvekstruktur= (13. 09. 2017)

**NEŽ SE DO VAŠEHO VÝZKUMU PUSTÍTE,
NEZAPOMEŇTE SI PŘEČÍST PRAVIDLA KOREKTNÍHO VYPRACOVÁNÍ PROBLÉMOVÉ ÚLOHY!**

ZADÁNÍ FOTOGRAFICKÉ SOUTĚŽE

Pomocí fotografií se pokuste **zdokumentovat různé aspekty věkové struktury** ať již populace vašeho bydliště, nebo jiného místa, které jste navštívili. Pokuste se zachytit efekt stárnutí populace/mladé složky populace/kontrastu věkových skupin (viz obr. 1). Pro znázornění kontrastu (případně i podobností) věkových skupin můžete vytvořit z pořízených fotografií i koláž. K fotografiím připojte stručný komentář, ve kterém například uveďte:

- který jev spojený s věkovou strukturou (která věková složka populace) je zachycen(a);
- jaké jsou specifické potřeby věkové skupiny zachycené na fotografii a proč;
- co lze pro danou věkovou skupinu udělat pro zlepšení její situace v místě pořízení vaší fotografie a v blízkém okolí;
- ...

Do fotografické soutěže nám můžete poslat **maximálně 2 fotografie** (viz [pravidla semináře](#)). Dejte si proto na výběru fotek i komentáři k nim záležet. :)

Obr. 1 – Všechny generace nezávisle na místě bydliště potřebují místo, kde mohou příjemně trávit volný čas

Foto: Lenka Havelková; pořízeno v Trutnově, Litomyšli a Lednici